

Jakob Brønnum: Koleka Putuma bruger poesien som BLM-bulldozer

Publiceret 25/09/2020 i [Bøger/Civilsamfund](#) af [Jakob Brønnum](#)

POESI // ANMELDELSE – En af de, internationalt set, seneste års mest opsigtsvækkende sorte digtere, Koleka Putuma, skriver om nødvendigheden af at gøre op med normer for at gøre op med undertrykkelse. POV
Internationals litteraturredaktør Jakob Brønnum har (langt om længe) læst hendes debutbog, der er kommet på dansk.

Jeg var temmelig rystet over at se Black Lives Matter-idéen i Danmark kapret af den provokationsøgende, kompromisløse Bwalya Sørensen, som på Christiansborg Slotsplads stod på en talerstol og råbte ”lock her up” om en eller flere danske politikere. Støjberg var helt sikkert blandt dem.

At anvende Trump-kampagnens demagogiske greb med at få de ansigtsløse stemmekvæg til at råbe at modstanderkandidaten Hillary Clinton burde fængsles, er en af de mest demokratisk uværdige politiske strategier, jeg mindes i min levetid.

Det er længe siden, den undertrykkende del af det kristne menneskesyn var synlig i en dansk sammenhæng

At se Black Lives Matter bruge den samme strategi fjerner enhver seriøsitet fra den og gør den ligegyldig og overflødig. Således røg endnu en god mulighed for seriøst at debattere ulighed i det offentlige rum i Danmark, ligesom #MeToo-bevægelsen [oprindelig blev afmonteret i pressen](#).

Fordi der hele tiden skete noget

Så meget desto mere er det modigt af det lille forlag Rebel With a Cause at udsende en af de senere års internationalt set mest opsigtsvækkende, afrikanske digtbøger, Koleka Putumas *Kollektivt hukommelsestab*.

Bogen har ligget på mit skrivebord i månedsvis, men den har ikke mistet sin aktualitet. Det gør den ikke foreløbig. Den har ligget der, fordi der hele tiden skete noget, der gjorde, at

jeg måtte tænke over den en gang til, nemlig de store politiske slagudvekslinger i USA og England omkring kulturarven og den fortsatte strukturelle undertrykkelse af sorte.

Den uundgåelige konklusion: At queer-perspektivet ganske enkelt er nødvendigt for at opløse den magtstruktur

I de anmeldelser jeg har set på dansk (den har været anmeldt i to aviser og et par digitale magasiner), betegnes bogen oftest som "traumebearbejdelse".

Det er en bearbejdelse af den grove hvide undertrykkelse under apartheidsystemet i Sydafrika, der blev opløst i 1993. Den er også meget mere end det. [En glimrende anmeldelse](#) med flere meget fine læsestrategier i det digitale tidsskrift *Modspor* kommer ind det centrale i bogen, nemlig at det kristne menneskesyn med mennesket som en synder, der skal frelses, er det, der skaber det magtsprog, der muliggør den undertrykkelse, de hvide har underkastet de sorte i Sydafrika.

KOLEKA PUTUMA (PRESSEFOTO)

Anmeldelsen går ikke hele vejen og trækker den uundgåelige konklusion:

At queer-perspektivet ganske enkelt er nødvendigt for at opløse den magtstruktur. At magten skaber queer-perspektivet, forstået som et identitetsmæssigt opgør med enhver form for kristen-kapitalistisk-borgerlig-middelklasse-køns-binær moralitet, der fodrer vores normer med magtsprog.

Det er længe siden, den undertrykkende del af det kristne menneskesyn var synlig i en dansk sammenhæng. Det menneskesyn bygger på en uheldig senantik og derved før-modernistisk kropsfjendtlighed, der dybest set ligger det kristne næstekærlighedsbudskab fjernt.

I den strenge, sydafrikanske calvinisme har det imidlertid været synligt hele tiden. Calvinismen er en særlig form for protestantisme, der har haft mest gennemslagskraft i Schweiz og det Holland, der i begyndelsen dominerede Sydafrika.

"Den første mand/ du lærer at kende/ er en hvid man// Så kommer du i skole og lærer/ det samme// Vi blinker ikke/ Vi undrer os// Og sådan er det/ overalt./ Hele tiden// Evangeliet/ er måden hvidheden bryder ind i vores hjem på/ og tvinger os i knæ." (s. 21)

Jeg gad godt se den engelske original for at undersøge, om der er et ordspil mellem i knæ og på knæ, som den i øvrigt udmærkede danske oversættelse ikke har fået med.

Humor, indsigt og poesi

Digtsamlingen er en overbevisende tour de force. Koleka Putuma farer som en bulldozer ind mod og henover de mure, som magten har skabt og bryder dem ned med humor, indsigt og poesi. Bogen har mange store og stort anlagte digte, der eksperimenterer med at blande digtets former op med magtsprogets former, f. eks. blankettens.

Og ind i mellem får vi korte, fyndige, rammende udtryk som bagsidetekstens:

"At vokse op sort & kvinde/ skal nok lære dig/ at samle på skeletter/ at hæfte dine skrig sammen med gaffatape/ så alle kan bladre videre til næste side uden besvær"

Det fantastiske ved Putuma er, at hun – i modsætning til Bwalya Sørensen – kan tackle sine traumer på en (kunstnerisk set) utraumatisk måde og tale om overgreb, voldtægt, kister, kister og atter kister, afskeder, gammeltestamentlige vederstyggeligheder, gråd, vold og dæmoner på en måde, der får os til alligevel at spejle efter små glimt af håb.

Hvis det er en Paul Simon-inspiration, underminerer den ikke digtets styrke og gyldighed, men understreger, at jeg som hvid middelklassemand (ligesom Paul Simon) også har lov at være her, hvad Bwalya Sørensen kan få mig til at tvivle på

Jeg havde for et par år siden en kort udveksling med Bwalya Sørensen, hvor jeg i en sammenhæng forsøgte at udtrykke min solidaritet med en sag, hun stod for, men det gik helt galt. At jeg overhovedet havde synspunkter var tilstrækkeligt til at brændemærke min hvidhed med magt og til at møde den med afvisning og latterliggørelse.

For godt 10 år siden deltog jeg i en konference i Sydafrika, hvor jeg indså, at forsoningskommisionen, som Mandela havde iværksat i 1990'erne, efter hans tid som præsident, blot havde vendt op og ned på sort og hvid.

En berømt svensk idéhistoriker holdt en forelæsning på konferencen om begrebets solidaritets interessante historie (Marx kendte det f. eks. ikke). Men det gik helt galt. Blot fordi han var hvid, blev hans forelæsning, trods sin milde og åbne diskurs, afvist og latterliggjort.

Er dialog mulig?

Er det overhovedet muligt at skabe en åben dialog i en situation, hvor den strukturelle undertrykkelse sidder i sproget og i menneskesynet?

I en religiøs sammenhæng, som Putuma bruger, er den strukturelle undertrykkelse ovenikøbet eksistentielt forankret.

Blandt de store digte i bogen er *Enogtyve måder at forlade nogen på*, der giver en sær association til Paul Simons *50 Ways to Leave Your Lover*. Paul Simon, der jo netop har inddraget den sydafrikanske musik i sin egen, bl.a på albummet *Graceland*. Kan der virkelig være flydt en strøm af inspiration den modsatte vej, eller stammer det fra et helt tredje sted?

Hvis det er en Paul Simon-inspiration, underminerer den ikke digtets styrke og gyldighed, men understreger, at jeg som hvid middelklassemand (ligesom Paul Simon) også har lov at være her, hvad Bwalya Sørensen kan få mig til at tvivle på.

Når Putuma rejser sig op og begynder at tale, som hun gør her – og folk lytter virkelig, hun har fået flere afrikanske litteraturpriser – og bruger en queer-strategi i poesien, som nødvendig dåseåbner, opdager hun formentlig hurtigt, at verden i mellemtiden er overtaget af populistiske og højrenationalister:

Trump, Modi, Bolsonaro, Putin, Erdogan, Duterte, Orban, Kaczynski som alle som en ser det som deres vigtigste kulturpolitiske opgave at eliminere queer-perspektivet fra verdens overflade, bortset fra hinduen Modi. For ham er det muslimerne, der er problemet.

[LÆS ALLE JAKOB BRØNNUMS TEKSTER HER](#)

Koleka Putuma
Kollektivt hukommelsestab
Oversat af Liv Nimand Duvå
116 sider
Forlaget Rebel With a Cause

Foto: PR.

- JAKOB BRØNNUM
- SENESTE ARTIKLER

Jakob Brønnum er forfatter til 36 bøger. Senest er kommet "Gensyn med den store fortælling" (Eksistensen, 2019), digtbogen "Virkeligheden 2.0" (Det poetiske bureaus

forlag 2019, 276 sider), "Bowie - Rockmusikeren som eksistensdigter" (Eksistensen, 2018) og digtbogen "Øjeblikkets tredje tilstand" (Det poetiske bureaus forlag 2018, 353 sider)

De senere bøger:

Nøjsomhedens tivoli (digte, 2017)

Matthæuseffekten (essay, 2017)

Den sidste passion (digte, 2017)

Lysåret (haikudigte, 2016)

Fortællinger fra undergrunden (noveller, 2016)

Pengeguden (essay, 2026)

Porten til den indre by (digte, 2016)

Argumenter mod døden (essay, 2015)

Langsomheden 1.0 (digte, 2015)

Malmö by night (digte, 2014)

Sange ved himlens port (Dylan-bog, 2014)

Mail: brønnum1@gmail.com

Hjemmeside: <https://sites.google.com/site/jakobbroennumshjemmeside/>

Jakob Brønnum er født og opvokset på Frederiksberg. Han har HumBas fra RUC og er cand. theol. fra Århus Universitet. Jakob Brønnum er en ofte anvendt foredragsholder (se hans foredrag på <http://www.sogneaften.dk/jakob-broennum.htm>). Han bor i dag i Örebro i Sverige med sin familie. Hans færøske hustru Rúna í Baianstovu (og skolekammerat fra Johannesskolen på Frederiksberg) er lektor og forsker ved socionomuddannelsen på universitetet i Örebro. Jakob Brønnum er redaktør af nettidsskriftet Den smalle bog, som han grundlagde 2016 samt af et teologisk/fagpolitisk tidsskrift. Han har siddet i bestyrelsen for Dansk Forfatterforening og i styregruppen for BogForum. Han har været formand for Den skønlitterære gruppe i forfatterforeningen og for den internationale forfatterforeningsorganisation Baltic Writer's Council. Han har skrevet for bl.a. Aarhus Stiftstidende, Bogmarkedet og Kristeligt Dagblad. Han sidder i bestyrelsen for den offentlige virksomhed Länsmusiken, Örebro og har tidligere siddet i innovationsrådet ved Örebro Universitets fakultet for humaniora. På POV International skriver Jakob Brønnum kulturstof og om etiske og eksistentielle problemstillinger.